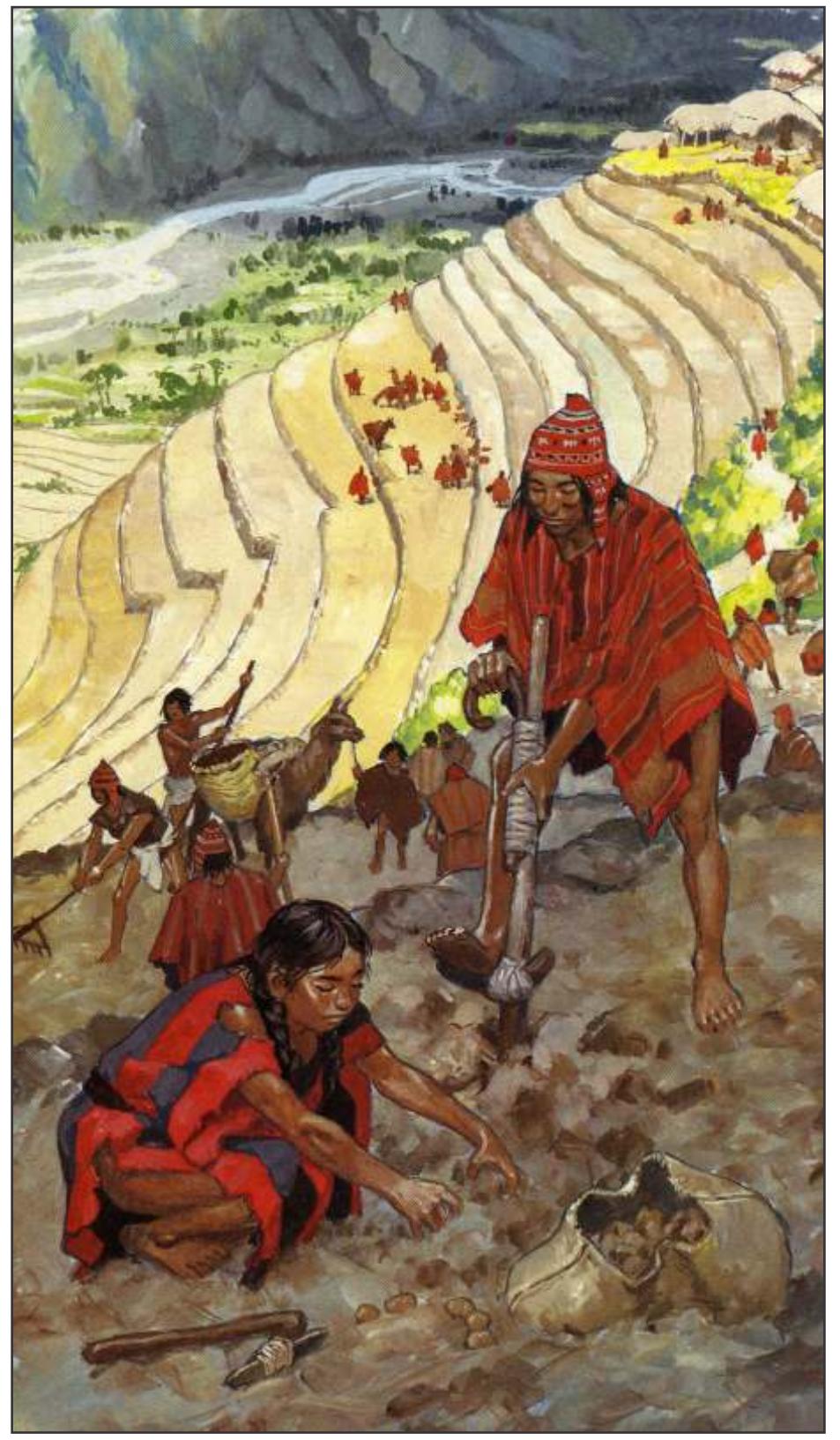

PRADOMOVINA KROMPIRJA

Krompir prihaja iz Južne Amerike, kjer je samoraslo uspeval v predelih severnega Čila, Mehike in Peruja. Že tisočletja pred prihodom belcev so tamkajšnji prebivalci iskali in nabirali krompirjeve gomolje na širšem območju Andov. Legenda pravi, da so nekoč vrgli krompirjevo zel z gomoljim vred na ogenj in prijetni vonj pečenih gomoljev jih je prepričal, da so jih pokusili. Od takrat naprej so začeli krompir gojiti v bližini bivališč, da jim je bil pri roki za redno uporabo.

Uporabljali so ga tudi v zdravilne namene (rane, zlomi, glavobol). Šamani so pripravljali celo strupe, ki so jih uporabljali za konice puščic pri lovuh. Že tisočletja nazaj so varili pivo in žganje iz krompirja. Del pridelka so shranili in sicer na ta način, da so ga posušili na višinskemu vetru in soncu. Posušene gomolje so nato shranjevali za čase pomanjkanja. Vse te načine uporabe krompirja andsko prebivalstvo uporablja še danes.

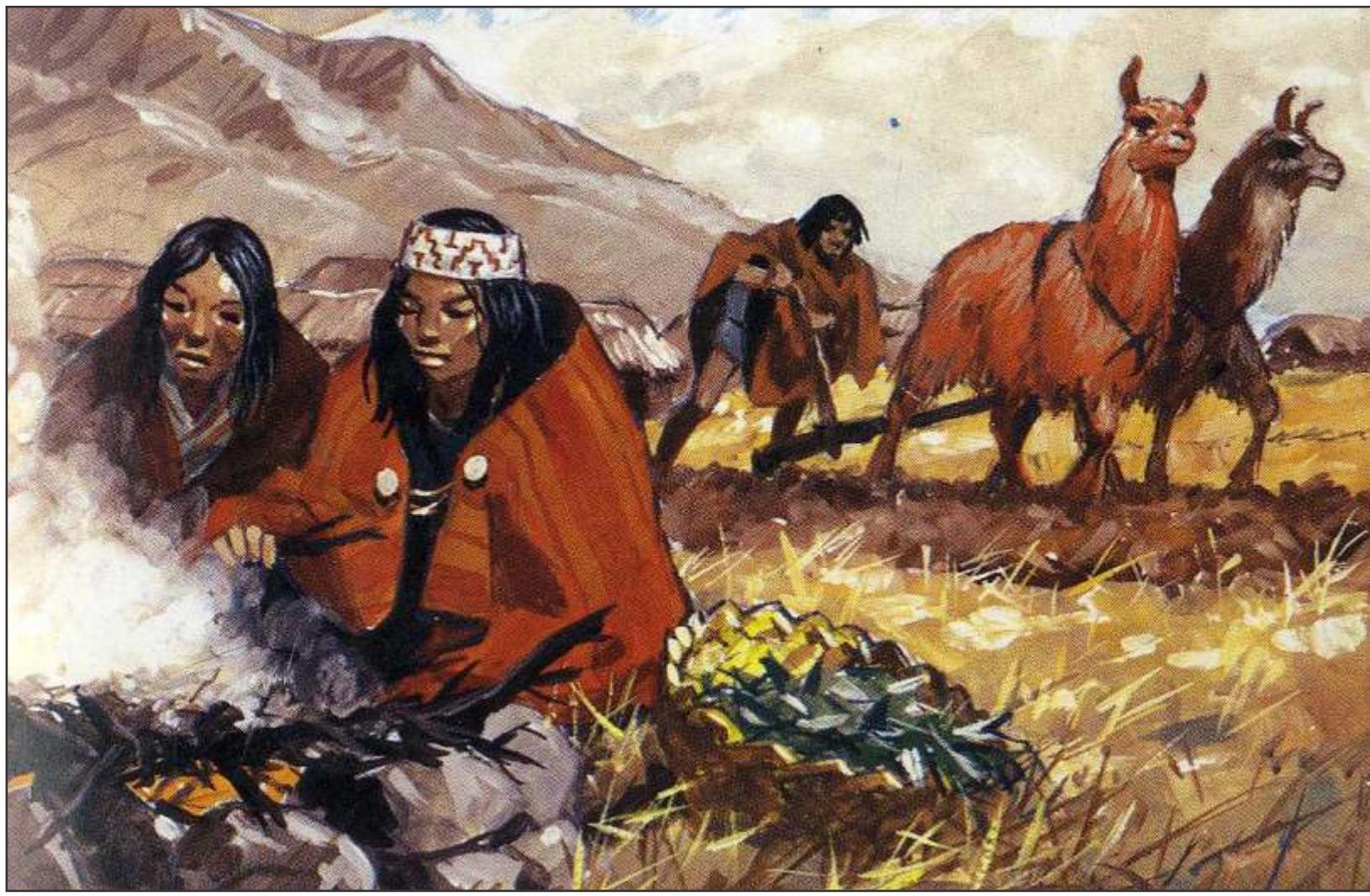
Indijanski staroselci so častili krompir kot sveto rastlino in mu v času sajenja in spravila izkazovali spoštovanje z obredi. Ko so v 16. stoletju v Novi svet prispevali španski osvajalci, je bil krompir pomembna rastlina inkovskega ljudstva, v Evropi pa še popolnoma neznan.

Ročno kmetovanje v Andih

Zemljevid Južne in Srednje Amerike iz časa odkrivanja novih svetov

Legenda govori o slučajnem odkritju krompirja

Pradomovina krompirja

Južnoameriška krompirjeva polja

Ljudska uganka

Veliko imam oči,
pa sem vendar slep;
pri vsakem očesu
mi zraste rep.

Ponudba na lokalni tržnici

Marko Kravos Krompir na srcu

Veliko poti si človek utre prek zgodovine,
veliko stvari se na tej poti zgodi,
veliko dela počne, kdor veliko vidi.

Zvezdam pogleda pod krilo, mikrobom v oči,
bogovce norca spreminja k višjim ciljem,
s plastiko se pokrije pred nemilim nebom.

Vse položaje ljubezni preizkusi, smešne in krute,
skroji si zastave vseh barv, žalne in zmagošlavne,
ob pravdi zbere domoljube, cincarje in kosobrine.

Vse te stvari so že v malem prstu zgodovine,
vzorne, velike. Pa od tega se svet ne vrti,
svet ima drugačne kroglične ležaje.

Pod zemljo, na skrito, rase krompir:
siv, brez duha in prave oblike
mozga vsakdanjo prst, čaka na svoj nastop.

Človek poklekne in ga izgrebe, v ognju
ga pozlati. In že se vanj naseli hrustljava slast
in nadzemski vonjava. V prgišču toplina.

Ah, domovina, rad bi ti rekел krompir.

Tone Kuntner Ta krompir

V zemlji je rasel,
v zemlji dozorel
in kakor zemlja
je ta krompir.

Nima lepote
ta zemeljski sadež.
Vendar je užiten
in nepogrešljiv
med pridelki
vrtov in njiv.

A so prelepi
vrtovi in njive,
kadar na njih
krompir cveti.

Domačinka pri pripravi jedi